

XI.

U n d e r s ø g e l s e ,

om

hvorvidt man i Lovtaler bør anføre
Heltens Feil.

af

L. Smith,

Professor i Philosophien og Rector ved Trondhiems
Kathedralskole.

XI

1800

no

1800

1800

no

1800

1800

no

Bor Lovtaleren anføre sin Helts Feil? bor han, naar han anfører dem, vise dem i det samme Lys som de Dyrer, han ophøier? Dette Spørsmaal, mine Herrer, maatte vel være værdt at undersøges, især da Mænd, hvis Lærdom, Smag og Tænkfømhed have den fuldkomneste Ret til Nationens Afgjøelse og Tillid, have offentlig erklæret de troe det bør bekræftes, og have meget sandsynlige Grunde for deres Mening. Kunde Autoriteter giælde som Beviser, da har Spørsmaalers Bekræftelse den meest glimrende Autoritet for sig, og da vilde det ikke være overflødig, om jeg vilde undersøge og vise, hvorledes andre, ogsaa Mænd af Tænkfømhed og Smag have tænkt i dette Stykke. Nu derimod vil jeg blot henholde mig til de Grunde, Tingens Natur selv frembyder, og da vil nogle Betragtninger over Lovtalens Natur og Hensigt, samt over Sielens Natur, oplyste med Exempler, maafløe tiene til at udbrede Lys over denne Sag.

Hensigten af Lovtalen og dens Bestemmelse er unægtelig at opvække Afgjøelse for Dyden, at fremstille folgværdige Monstre af Retskæfsheden, og at belønne store Mænd, som have gavnet Verden. Men opnaaes denne Hensigt, naar man blander Feil mellem Dyrer, naar man forestiller Mænd, der nu sees som Dydens Benner, nu som Lasterens Erælle? Hvor ypperligt et Middel er ikke Lignelyst til at sætte Gemytterne i Virksomhed? den anslammer til store og ædle Handlinger, og jo høiere Helten staaer, jo flere Banffeligheder der ligge i Veien for at

K. Norste V. S. Skrifter II. B. 55 naae

naae ham, des ivrigere vorder Lyften til at deelagtiggjøres i hans Storhed; men stort maae Maalet være. Smaaheder, det Middelmaadige til- drager sig liden eller ingen Opmerksomhed. Lovtaleren fremstiller en Mand, som er liden i sin Storhed, han har Fortienester, som Tilhørerne vel ønskede at eie; men tillige Feit, som disse afskye, som de troe sig ikke engang at kunne begaae. Nu er Helten et mere ophøiet, end han kan overses. Seer man ham stiont noget for sig, saa troer man dog at have væsentlige Fortrin, de han ei besidder; er man ei saa glimrende, agter man sig dog mere dydig. Hvo vilde ønske at ligne en Sulla, naar han myrder i Rom, eller en Cæsar, naar han paalegger sit Folk Lænker? Brutus, Patrioten, som befrier sit Folk, er os kær; men Brutus, som dræber sin Belgierer, tænke vi med Afsky. Men hvor blev nu Lignelysten, Taleren vilde opvække? Tilhøveren foler sig her langt over Helten, og han bør ikke engang tænke paa at ligne sig med ham, om ellers Hensigten af Talen skal opnaaes.

Lovtalen skal være en Belønning for store Gierninger; men er det Belønning at udrive Mandens Feit fra Forglemmelsen, som velgjørende havde skilt dem, og erindre Verden om det, som vilde forbitre og græmme Heltens Skygge, om han horte Taleren? Lovtalen skal opmuntre andre til at ile efter Storhed; men er den Evighed ønskelig, som jeg ei kan kiope uden ved min Skiendsel? Hvor mange skulde ei ville glade opofre Seierskrandsen og Trophæer, naar de derved kunne udslætte Erindringen om et Feiltrin, det de i Lidenskabernes Hede, i et uheldigt Dieblif havde begaaet. Lovtalen skal være Tale, hvad derfor gjælder om Taleren i Almindelighed, maae og gjælde om den: De Ufuldkommenheder altsaa, som ei kan bestaae med Jøde our Tale, kan ei heller taales i Lovtalen. Fra denne Synspunkt er det egentlig jeg agter at betragte det fremsatte Spørsmaal.

Taleren

Taleren skal efterlade Overbevisning hos de hørende; han skal overtale dem til at tænke som han tænker, og som det sig bør at tænke over den Ting, hvorefter han taler. Tilhørerens bør ei lades i nogen Ligegyldigheds-Tilstand, i nogen Middelstand mellem Lyst og Ulyst; thi da Objektet i sin Natur maae nødvendig indeholde Grund til overveieende behagelige eller ubehagelige Fornemmelser, saa bliver den Hørendes Kulde altid et Beviis mod Taleren, at han har forsemt sin Migt som Taler eller Philosoph. Den Hovedfølelse, Taleren skal opvække, maae altsaa være reen; og reen maae den være, om der ellers skal findes den Eenhed, der bør være i Smagens Berker. Vel er det sandt, aldeles rene Fornemmelser, hvorudi inter ueensartet skulde findes, kan vi ei antage hos endelige Væsener. Deres Lyst er altid blandet med Ulyst, deres Ulyst forenet med Lyst; men dette fremmede i Fornemmelsen er enten mere eller mindre mærkeligt. Ofte, naar en Gemytsforfatning er herskende i visse gode eller onde Luner, mærke vi aldeles ikke de individuelle Fornemmelser, som maatte være af en anden Art end den herskende Mængde. Thi det er saa Sielens Natur at hænge ved de stærkere Fornemmelser. Dette er Grunden til den Styrke, de ofte erholde. Men denne Fornemmelsernes Tilstand kan vi gierne kalde reen. Alle partielle Perceptioner forene sig til at udgjøre een Hovedfornemmelse; men skulde de vel kunne det, naar der mellem dem vare nogle ueensartede, hvis Ueensartighed var mærkelig? Lad mig fylde Sielen med lutter ubehagelige Forestillinger, lad mig vise de uhyggelige Folger, vi have at befrygte af en truende Misvæxt, en forstaaende Pest, som vil blotte Landet for Folk, en fortærende Krig, som fræver over Riget; lad Indbildningen male dette for Tilhørerens med de fortæste Farver; og man behøver dog ei at være en stor Taler for at gjøre Folk misfornøiede ved disse Betragtninger. Lad os derpaa vise de Aarsager, Folket har til at

være fornøiede, lad os søge at opmuntre dem til Glæder ved Betragtninger over det gode, de forhen have nydt, og nu nyde ved Landets milde Regiering; eller lad os som Theologer vise dem Guds Kierlighed til sine Mennesker endog i disse Plager. Hvad vil Virkningen her blive? Fjendskerne komme i Strid med hinanden; de ere alt for affstikkende mod hinanden til at de skulde kunne samles til Eenhed. Tilhoreren bliver enten aldeles misfornøiet, eller bringer Taleren ham vidt, saa er han ligegyldig. For derfor at komme vort Maal nærmere, maa vi noiere udvikle, hvad Virkning ueensartede Fornemmelser giøre, naar de med Held kunde bruges, og i haand for Tilfælde Taleren bør undgaae at bruge dem.

1) Ueensartede Forestillinger, saalænge de ei ere
contrasterende, kunne vel have Sted i Taler.

De have dog visse Bestemmelser scelles med hinanden, de kunne attsaa smeltes sammen til en total Fornemmelse; og bliver denne skiont blandet, saa udgiøre dog de eensartige Fornemmelser Hovedbestanddelene af det ganske. De andre indlemmes saa i disse, at de endog synes at forandre deres Natur; i det mindste er det ueensartede ei mere kien- deligt, og denne Forandring have Mellemideer bevirker. Helten be- holder nu den Interesse, han skal have; maastoe kan det endog bidrage til at forhoie hans Værd. Saa kan jeg vise en Feil fra den Synspunkt, at den opvækker en kierlig Medlidenshed. Jeg glemmer ikke Heltens Storhed i hans Fald; men fælder en venstabelig Taare, og maastoe er han mig større, naar han reiser sig. Naar Tordenstioed iler fort fra een Seiervinding til en anden, naar jeg seer hans Kier- lighed til Konge og Land, da beundrer jeg ham. Men naar han falder for Morderens Arm, og jeg seer det er hans Godtroenhed, som er

Aarsag

Marfag i hans Fald, da kommer min hele Siel i Oprør, og hans forrige Kærlighed, det Haab, Fædrelandet havde paa ham som en vældig Helt, forenet med den billige Sorg, jeg føler over hans tidlige Dod, gjør mig Helten dobbelt priselig. Jeg vil tale over Griffensfeldt, og viser i ham den store Statsmand, den gode Borgeer, den redelige Patriot, den indsigtsfulde Lærde; nu søle Tilhørerne tillige med mig, at Manden er stor; men han faldt, og dette Fald kan jeg gierne, uden at fornærme Love og Retfærdighed vise fra en Kant, som gjør ham elskelig. Menneskets Svaghed, Høihedens Fristelser, efterstræbende Fiender give Taleren Anledning nok til at vinde de Hørende til Heltens Fordeel. Men korte maae disse Betragtninger være, Tilhøreren maae nodes til at tænke det jeg vil han skal tænke, Forestillingernes Mængde og Vælde maae rive ham hen; thi under jeg ham Tid til selv at anstille mange Betragtninger, da maatte det vel skee, at han ei brugde Tiden til Fordeel for min Helt.

2) Men lad Selskaberne blive kontrasterende.

Lad mig see den Mand, jeg for en ædel Tænkemaade beundrer, fra en Synspunkt, hvor jeg nodes til at foragte, og hade, og om ei det, saa dog til at ringeagte ham, nu hæver den ene Selskab den anden, og der bliver Tomhed, Misfornoielse i Sielen. Ordenen, hvor stor dens Kraft end ellers er, kan her intet udrette. Ansøer jeg sig en Hovedsæt i Begyndelsen af min Tale, saa følger ved ethvert, endog det herligste Oprin i Heltens Liv bestandig denne Tænke: han kan dog handle nedrig, maaskee er denne Handling ei saa skion som den glimrer. Særlig derimod sig en Felt tilsidst, da er Virkningen endnu skadeligere for Helten. De samnne Indtryk, især naar de have nogen Styrke, drage fornedeft deres Nyhed altid Sielens Opmerksomhed fra andre For-

nemmelser paa sig, og jo forskjelligere de i deres Art ere fra de foregaaende, des stærkere røre de Sielen. Derfor er Overgangen saa let fra den inderligste Glæde til den smerteligste Biddrovelse, fra det varmeste Benskab til det bitterste Had. Exempler skal oplyse disse Betragtninger. Alexander foragter Farer og Dod, intet kan bestaae for hans seierrige Baaben, han er ligesaa vel en tapper Soldat, som en klog Anfører, ligesaa ædelmodig en Seierherre, som en frygtelig Fiende, ligesaa om en Menneskeven, som en krigerisk Monark. Saa viser Taleren ham, og de anførte Gierninger bevidne Sandheden af denne Roes. Alexander er nu stor i Tilhørernes Dine; men usformodentlig seer man ham mishandle Kallistenes, pine Phitotas, fordre guddommelig Tilbedelse, fortryllet af Thais, stikke Persepolis i Brand, og ganske at overlade sig til vilde Udsvævelser. Helten forsvinder nu og Tilhørernes Agtelse; selv Taleren yde de ei engang nogen Tak, thi han har berøvet dem et Gode, de eiede, bragt Ulyst i deres Siel, da de attraaede Glæder. Herkules bør ei sees hos Omphale eller David i Bathsebatis Arme, om ellers Taleren skal opnaae sin Hensigt, og de Tilhørende ved Talens Ende skal sige: sandelig Manden var stor. Knuds Lovtaler fører os igiennem en heel Riede af Uretfordigheder. Hans Helt er tapper og lykkelig, men det er mod den ædle Edmund, og vi unde ham ei denne Lykke. Han mishandler med en nedrig Grumhed de ulykkelige Gister, som Britterne havde givet hans Fader til Forsikring paa deres Troeskab; og vi afsky ham, og dette alt skal vi forglemme, naar vi siden see den forbedrede Konge. Nei, Knud er mig ikke stor, naar jeg læser Lovtalen over ham. Det ukongelige Mord, han begik paa Ulf Zarl, sin Svoger, forringer ham meget, og gjør aldeles ingen god Virkning hos Tilhøreren, som ventet at see den forbedrede Konge. Dog det være langt fra mig, at jeg skulde berøve min Landsmand hans billige Roes.

Knuds

Rnuuds Lovtaler haver uægtelig sine store Fortienester; men disse ere mere Biographens end Lovtalerens, og naar man har læst Taleren føler man ei den Lyst, som man saa gjerne onsker at føle, som man føler ved at læse en Thomas, en Gutschier, den høie Lyst at see sand Storhed blant Brodrene paa Jorden. Erik Siegods Lovtaler haver endnu mindre opfyldt sin Pligt. Taleren er den simpelste fortællende Stil, blotet fra alt, hvad der kan kaldes talerisk paa et par Apostropher nær. Men Lovtaleren maatte have været nok saa ypperlig i alt det andet, saa ville dog de Feil, som ere anførte, og det maae vel bemerkes, de ere anførte tilfældigt, de ville, siger jeg, fordærve alt det forrige Gode.

3) Dog det er ei altid, at ueensartede kontrasterende Følelser bør udelukkes af Taler.

Lad dem være ueensartede, lad dem kontrasteres, naar de kun ere opvakte af forskellige Objecter, det er, naar min Helt kun ei umiddelbar voldes denne Contrast. Morgenroden pranger med dobbelt Majestet ved Morkets Flugt, og Modskærning gjør altid en herlig Virkning, naar vi kun ei forsøge at forene Forestillinger, som ere modsatte til en Idee. Contraster maa tænkes ved Siden af og uden for hinanden, men ei i hinanden; i første Fald kunde de forstærke Forestillingen, og give sande Skønheder, i sidste Tilfælde fremkommer Uforstand og Daarskab. Saa bliver Danmarks femte Frederik altid en Ære for sin Tidsalder og Folk, og stedse vil hans Navn være stort blant Kongerne. Ja hvor misundelsesværdig er ei den Lykke, du Æstetidens Mand, som kan være hans Lovtaler; men dog kunde Contrasten i hans Lovtale med Held anvendes. Casar vilde altid vinde ved Sammenligning med Caligula, og Nero blev dobbelt affhyelig, naar han parredes med en Trajan. Her opvæktes Beundring og Affhye, Kirklighed og Foragt; men det var
for

forskjellige Objekter, der opvakte disse stridende Fornemmelser. Du giver det min Helt dobbelt Interesse, da Sielen ligesom arbejder mod de ubehagelige Forestillinger, hiint uslystige Billede har frembragt; da den attraaer i Folge sin Natur Lyst, og uharmoniske Forestillinger bringe Ulyst i Sielen, saa retter den sin hele Kraft paa de blidere blant Fornemmelserne. Helten bliver mig nu, endog formedelst min Egen nytte, kiere, og jeg seer ham dobbelt stor, som han foraarsager mig Lyst, og jeg troer vel og kunne have handlet stort og ædelt som han. Hovedfornemmelsen faaer nu mere Lyk og Styrke, da de kontrasterende Ideer ved Mellemideer gaae over i den, og forene sig med de andre individuelle Fornemmelser til den Hovedperception, Taleren vil frembringe. Men hvad følger af disse Betragtninger uden dette:

“Alle de Fornemmelser, som ei svække Hovedfornemmelsen,
 “men kunne samles i den og styrke den, kan Taleren
 “frembringe.”

Den modsatte Regel bliver vel altsaa upaatvivlelig:

“Hvad som svækker Hovedfornemmelsen, forstyrrer Høres
 “rens Lyst, og tilintetgjør den Interesse, Helten skal
 “have, om han ellers skal være Helt for os, bør und-
 “gaaes.”

Lad derfor, hvis som vil, male sin Helt sort, lad ham sees uret-
 færdig, grim, nedrig midt iblant hans Dyder; ikke vanskaaber Taleren
 saaledes sin Helt.

Men

Men jeg seer, mine Herrer, et vigtigt Spørgsmaal, som de have Ret til at gjøre mig, som jeg er sikker paa, de allerede have gjort. Spørgsmaalet er dette: Hvad for Folk bør Taleren vælge til sin Gienstand? Skal han være Kasternes Folk og bruge sin Kunst til at undergrave Dyden? og skal han ei der, hvor finder han da en feilfri Mand, som fortjener at foreviges ved en Tale? Lad os noget noiere overveie denne Indvending. Lovtalen er det af Prosa, som nærmest grændser til Poesien, til den høieste Poesie, den er som Tale ikkun forskiellig fra Helstedigtet deri, at den overalt fordrer den strengeste logiske Sandhed; Digtet lader sig noie med æsthetisk. Digteren vil opvække Beundring, Taleren ogsaa; men Talens Gienstand maae i sin Natur have det hoiere; Digtets Høihed skabes af Digteren. Æneas vilde kun gjøre en liden Figur i en Lovtale, men under Virgils Haand er han glimrende. Heraf lader sig let bestemme, hvad for Stof der kan vælges til Lovtaler. Saa tænkte jeg derom:

- A) "En Mand, som med mange glimrende Dyder har
 "mange betydelige og betiendte Pletter i sit Liv, bør
 "Taleren ei vælge til sin Gienstand, naar Planen til
 "Talen er saaledes lagt, at han udbreder sig over Man-
 "dens hele Character."

Feiten kan og bør ei ansøres, det have vi i det foregaaende seet. Men maaskee skulde de forbigaaes, og Helten fremstilles som et aldeles folgeværdigt Monster af Dyd og Kejskaffenhed? Ikke heller det; thi er det en Mand af betiendte Feit, saa veed jo Tilhøveren, at Helten ei er som han males. Nu troer han Taleren er uredelig, og det sande, som han ellers maatte sige, gjør aldeles ingen Virkning. Dog Taleren kan

B. Nouffe. D. S. Skrifter II. B. Et jo

jo undskyld ham, vise Feilene fra en Side, hvor de tabe deres Fælsked, ja høre op at være Feil. Her kan Taleren vise sit Genie og Konst, større Konst end naar han taler over en aldeles ustraffelig Mand. Dette er sandt; men anstaaer det den redelige Mennekkeoven, Dydens Ven at handle saaledes? Nei, kunne vi ei gavne Mennekkeheden, vee os da om vi skade og vanære den. Heller forsmægter Tænkeren ukjendt i sin Braae, end han kjober Talerens og Digterens Vre med Brødreens Førdervelse. Og hvorfor skal vi da saa angstelig søge at have i vore Lovtaler Monstre af mere end jordist Dyd? Er en Mand, som har gjort een eneste god Gierning, ikke arvardig, hvor meget arvardigere er da ei den, som har gjort mange drabelige Gierninger? Lad Feil blive Feil, og lad Dyden faae sin fortiente Roes. Troe I derfor, I Talere, at en af eders Helte, der ei i alt har vilst sig til sin Fordeel, fortienet Roes for en hypperlig Gierning, vel! lad hans Fortienester ei glemmes, vælger ham til eders Mand; men

B) "viser ham da ei i det hele som stor. Forestiller ham fra
"de enkelte Synspunkter, hvor han sees i sand Stor-
"hed, og dette være nok."

Nu interesserer Helten de Hørende. Hvad de see er stort og folge-
værdigt. De veed, Manden havde Feil; men de veed og, at Taleren
kiender disse, og anseer dem for Feil, de have nu mere Tillid til ham, og
i det de see saa meget got hos en Mand, om den de maaskee ei tilforn
havde de beste Tænkter, fryde de sig ved at kunne tænke bedre om deres
Broder; thi saa dannede Himlen Mennekket synpa herist, at det glæder
sig ved Brødreens Dyd og Lykke, og lider, naar det seer sine Medmen-
nesker

nesker onde og elendige. Ludvig den fiortende kan ei fremstilles som et ustraffeligt Monster af hellig Død; men under ham blev Landet blomstrende, Videnskaberne bekyrrede og udbredte; som Statsmand, som Videnskaberne's Mand kan han derfor ophoies. Sverrigs tolvte Carl, og Knud den store kunne langt fra ei fremstilles i alt som Monstre; men Taleren viser dem fra en Side, hvor de skues hæderlige, og han har opfyldt sin Pligt. Dog i det er ei altid, at Manden, som Lovtaleren maatte vælge, har saa tvivlsom en Character; ikke altid har hans Liv saa mange almindelig bekiendte Pletter, og nu er det Talerens Pligt:

C) "Enten at gaae dem aldeles forbi, eller kun i forbigaaende at berøre dem.

Taleren maae aldrig saaledes opløste sin Helt, at man glemmer, han er Menneffe; nu forsvinder Sandshyligheden, og den hele Berømmelse er Tant. En enkelt Zeil derimod, Forsælsfor, som ei have havt vigtige Folger for Helten selv, eller det Land, han tjente, at ville anføre dette, var det samme, som man ville paastaae, et Ansigt kunde ei males skönt, uden det maaledes med Fregner. Men hvad om sig en Zeil just vanjirer Heltens Hovedcharacter? Naar jeg taler om Tordenstiofods Edelmødighed, og han mod given Lofte udleverer den Mand, der overgav sig paa hans Troe; naar Griffensfeldt fremstilles som redelig patriotisk Mand, og han tager mod Baver; naar Carl den tolvte vises som tappet og fornustig Helt, og han i Demotika opfører sig som vidløs, hvad da? Anføres, udmales kan det ei, Taleren bor altsaa i forbigaaende kun kaste et Blik derhen; men flygtigt maae dette Blik være; hastig maae det Indtryk, han gjør, kunde forsvinde, og her skal han vise

sin Konst. Duguai Trouin havde sine Svagheder, der maaffee vare for bekendte til, at Thomas kunde forbigaae dem; men hvor fortreffeligt har han ei opfyldt sin Pligt. Trouin havde en sølsom Siel; saa var, siger Taleren, Alexander, Cæsar, Hendrik den fjerde, Conde, Kieffe og tillige empfindtlig, omme og tillige stormodige, saa var Duguai Trouin. Det er en Fornoielse at see, hvor inderlig han rores af Brand og Skibbrud, omsavner sine Brødres gispende Legemer, trykker dem op til sit Bryst, blander sine Taarer med deres Blod. Hvad? han græder! er det den Helt, som kom Engelland til at stielve? Her troer Tilhørerer at have opdaget en Svaghed hos Helten, Taleren lader dem beholde Tanken, og betiener sig af Leiligheden til at erindre det, som maaffee just her, hvor Manden synes at vakle, blev erindret af de Hørende. Ja, farer han fort, "og hvor lykkelig havde han ei været "om han ei havde kiendt andre end saa ædle Svagheder." Her er sagt nok for ei at blive beskylt for Uredelighed, og ei saa meget, at det kan efterlade nogen usordeelagtig Idee om Helten; man seer ei mere end dette: Manden er Menneske, og mere behøver man ei at see. Den følgende Periode er som et Slags Forsvar for Helten og for bygger, at man ei strækker det foranførte videre end det bør. "Men Esterkommerne, heder det, skulle i det mindste give ham det Bidnesbyrd, at "han kun søgte Fornoielse i de Timer, Eren tillod ham at udholle sig." Her er Thomas Apologet, men fort og treffende er hans Forsvar, og kan tiene til et beqvemt Exempel paa den Korthed vi i No. 1. have fordret af Taleren, naar han vil sige noget til Undskyldning for sin Helts Feil.

Dog der gives Tilfælde, hvor Taleren endog maae bruge visse
 Pletter i Heltens Liv til sin Fordeel, det bliver derfor altid en Lov for
 Taleren, at han

D) "Da han bør anføre alt hvad der kan bidrage til Heltens
 "Roer, betiener sig endog af hans Feil, saavidt dette
 "Kan skee uden Dyds og Retfærdigheds Fornærmelse
 "til at forøge hans Storhed."

Saa bruger Thomas Duguai Trouins Fald og Fangenskab til
 at vise ham endnu større, og Slaget ved Marienthal giver Fleischer
 endnu mere Anledning til at ophøje sin Helt. Tordenstjords Slag i
 Sundet med den Svenske Fregat, og det, at han angav sin Navn, var
 maaffee mere grundet i Forvovenhed end Overlæg; men hans Lovtaler
 bør dog vise ham som en Mand, der i en Hast tænkte sin Bigtighed,
 og vidste, at Fienderne, naar de erfarede, hvo han var, heller vilde
 fange end dræbe ham, skulde de skiont vove noget derved. Saa bør
 Taleren lade ham tænke, og maaffee har han tænkt det; thi han
 havde en hurtig Tænkraft, det viser Historien, og dette Oprin kan
 ved en god Talers Bearbejdelse blive glimrende og ærefuldt for
 Helten.

Disse, mine Herrer, vare de Betragtninger, hvortil Esfortanken ledte mig over det fremsatte Sporsmaal. Torde jeg smigre mig med i nogen Maade at have naaet mit Maal, var det mig en glad Tanke, en Tanke saa meget des gledere, som derved var giort et Skridt videre frem mod Sandhed.

